

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוֹשִׁים תְּהִיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְגו'¹. ופירש רש"י² ז"ל מלמד שנאמרה פרשה זו בְּהַקְהָל, מפני שרוב גופי תורה תלויין בה. קדושים תהיו - הוּו פְרוּשִׁים וכו'³. ודברי רש"י צריכים ביאור, מה מלמדנו בזה שפרשה זו נאמרה בְּהַקְהָל. ועוד, מסתמא כל המצוות הנוהגות בכללות ישראל נאמרו בְּהַקְהָל⁴.

ונראה בזה, דהנה הרמב"ם כתב בהלכות דעות (פ"ו ה"א)⁵ אם איש הישראלי דר באיזה מקום שיש בו דעות רעות ומנהיגים לא טובים, צריך לברוח מן המקום ההוא, וצריך לילך ממקום למקום וממדינה למדינה עד שיבא למקום תורה ודעות ישרות ומנהיגים טובים - שם יקבע מקום מנוחתו. ואם אינו מוצא שום מקום אשר ייטיב לו - צריך להתבודד במדברות וביערות כדי שיברח מדעות רעות ומאנשי רָשָׁע⁶.

והאמת הוא, שכן צריך האדם לברוח ליערות, ולפרוש עצמו מן הַמִּוֶן עִם, כדי שינצל מדעות רעות וממעשים רעים; אך זאת אינו מועיל אלא להנצל מן הדברים המעכבים עבודת השם יתברך, אבל להשיג הקדושה העליונה - אינו זוכה עד שֶׁיִדְבֶּק עצמו אל אֲנִשֵׁי הַשָּׁם - עובדי ה' באמת⁷, ולהשתתף עמהם יחד בעבודה רבה, הן בתפילה והן בלימוד התורה, ועיקר המצוות הכל יהיה בכנסייה יחד עם מבקשי ה'⁸ - ואז יוכל להשיג הקדושה העליונה. ולפי רוב העם המתקבצין יחד לעסק עבודת ה' - כן שורה עליהם הקדושה העליונה. כמו שאמרו חכמי המשנה (ברכות פ"ו מ"ג)⁹ לפי רוב הקהל כך הן מברכין, כי לפי רוב הקהל - כן משיגים הקדושה העליונה¹⁰, שֶׁבָּרַב עִם הַדֶּרֶת מְלַךְ (משלי יד כח).

אבל אם האדם ירצה לפרוש עצמו מן הציבור ולהתבודד עצמו להתפלל ביחיד, או לְשׁוֹם עיקר עבודת ה' הנעשה בכנסייה יחד - בלתי אפשר שישגי הקדושה העליונה. ולא עוד, אלא שיוכל לנטות חלילה מרוב גופי תורה אם יתבודד עצמו ויפרוש מן הציבור, כמו שאיתא בגמרא (תענית ז א) על פסוק (ירמיהו נ לו)¹¹ חָרַב אֶל הַבָּדִים, ואיתא שם ולא עוד אלא שמתטפשים וכו'¹² - שאי אפשר לשום נברא להיות ביחיד, זולת הבורא יתברך שהוא יחיד ומיוחד. וזהו אחד יחיד - שאינו אפשר לשום נברא להיות ביחיד אלא להבורא יתברך שמו, שהוא אחד יחיד ומיוחד, לכן צריך האדם לדבק עצמו עם עובדי ה', ולהיות בכנסייה יחד עמהם לכל עבודת הקודש.

וזהו פירוש הפסוק; וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ופירש רש"י מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל פירוש, פרשה זו - של קְדוֹשִׁים תְּהִיוּ, בהקהל - היינו שאי אפשר לאדם שיזכה אל הקדושה, אלא אם כן שיהיה בכנסייה יחד עִם הַקְהָל

¹ ויקרא פרק יט: (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל-כָּל-עַדְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוֹשִׁים תְּהִיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

² רש"י: (ב) דבר אל כל עדת בני ישראל - מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל, מפני שרוב גופי תורה תלויין בה:

³ רש"י: קדושים תהיו - הוּו פְרוּשִׁים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה, אשה זונה וחללה וגו' אני ה' מקדשכם, (ויקרא כא ז - ח) ולא יחלל זרעו אני ה' מקדשו (ויקרא כא טו) קדושים יהיו אשה זונה וחללה וגו' (ויקרא כא ו - ז):

⁴ תלמוד בבלי מסכת עירובין דף נד עמוד ב: כיצד סדר משנה? משה למד מפי הגבורה, נכנס אהרן ושנה לו משה פירקו. נסתלק אהרן וישב לשמאל משה. נכנסו בניו ושנה להן משה פירקו, נסתלקו בניו, אלעזר ישב לימין משה ואיתמר לשמאל אהרן. רבי יהודה אומר: לעולם אהרן לימין משה חוזר. נכנסו זקנים ושנה להן משה פירקו, נסתלקו זקנים, נכנסו כל העם ושנה להן משה פירקו.

⁵ רמב"ם הלכות דעות פרק ו הלכה א: דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחביריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו, לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמוד ממעשיהם, ויתרחק מן הרשעים והולכים בחשך כדי שלא ילמוד ממעשיהם, הוא ששלמה אומר הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע, ואומר אשרי האיש וגו', וכן אם היה במדינה שמנהגותיה רעים ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה ילך למקום שאנשיה צדיקים ונוהגים בדרך טובים

⁶ ספר חובות הלבבות שער ח - שער חשבון הנפש פרק ג: וכל העברות שיהיו בלשון, לא יגמרו אלא בחברה ובהתערב עם בני אדם. אבל הבידוד והפרידה מבני אדם סבת ההצלה מכל מה שזכרנו מן העברות והוא מהחזק שבדברים המביאים אל המדות הטובות, וכבר נאמר, כי עמוד בר הלבב אהבת הבידודות ובחירת היחידות.

⁷ מאור ושמש דברים פרשת כי תצא: ראינו בדורות שלפנינו, טרם נתפשט בעולם נגה אור דרך הבעל שם טוב צוק"ל אשר בעת הזאת מראש חודש אלול ואילך, כל איש אֶשֶׁר נָגַע יָרָאת ה' בְּלִבּוֹ, והיה ירא וחרד מאימת הימים הנוראים הממששים ובאים, היו נסגרים חדר בחדר להתבודד בלוי חדרת האדם בבתי כנסיות או בביתם, ומהם אשר התענו תעניתים ועשו סיגופים ופרישות מבני אדם. אמנם, הגם כי רחמנא ליבא בעי (סנהדרין קו ב), וכל מעשה אשר יהיה כוונת עושהו בְּלִתִּי לֵה' לְבָדוּ - הוא טוב לפני אלהים, ואולם לא זו הדרך העיקרי בעבודת השם יתברך; רק העיקר והיבד שהכל תלוי בו, ותוכן דרכי התשובה הכוונה - הַמְצָא תַמְצָא על ידי אהבת חברים ודיבור חברים והתקרבות לצדיקי הדור, ועל ידי זה יבא לתכלית ההכנעה, כי יראה עבודת חבריו וגודל תבערת יְקוּד לְבָבָם והתלהבותם לעבודת הבורא ברוך הוא, ועל ידי זה ילמד לעשות גם הוא כמותם, וכיר עוותתו וישוב בתשובה שלימה. והגם, כי ידמה בנפשו אשר בעת התבודדותו יעורר לבבו יותר לשוב בתשובה, ולהדבק בה' מאשר יהיה בחברת אהבים וחברים מקשיבים, כי על ידי חברת בני אדם יפרד מדביקותו - עם כל זה יותר ראוי ונכון להחזיק במעוז אהבת חברים ולקרב אותם לדרך ה', כי על ידי זה יוכל להמשיך הארה לאורך ימים, על ידי מה שמקרבם לעבודת הבורא, ובהתבודדות אינו פועל כי אם לשעתו.

⁸ ספר חובות הלבבות שער ח - שער חשבון הנפש פרק ג: ואח"כ השמר, פן יטעה אותך רעיון לִבְךָ, כי בחברת חכמים היודעים את האלהים ואת תורתו, והתערב עם גדולי בני אדם, העדר ענין הבידודות והנחת מעלות היחידות, אך היא הבידודות הגמורה והיחידות השלמה. ובחברת אנשי החסד והתורה מעלות רבות יתרות על מעלות היחידות, יאריך ספורם, ואמר החכם: הולך את חכמים יחכם וגו', ואמר: הט אזנך ושמע דברי חכמים, ואמר במי שלא התחבר עם אנשי החסד: לא יאהב לך הוכח לו וגו',

⁹ תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מט עמוד ב: רבי יוסי הגלילי אומר: לפי רוב הקהל הם מברכים, שנאמר: במקלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל.

¹⁰ חיי אדם חלק א כלל סח סעיף יא: כל מצוה שיכול לעשות בחבורה, יעשה בחבורה ולא ביחיד, כדכתיב [משלי י"ד כ"ח] ברב עם הדרת מלך

¹¹ ירמיהו פרק נ פסוק לו: חָרַב אֶל-הַבָּדִים וְנֶאֱלַו חָרַב אֶל-גְּבוּרֵיהֶם וְנָתַת:

¹² תלמוד בבלי מסכת תענית דף ז עמוד א: אמר רבה בר בר חנה: למה נמשלו דברי תורה כאש, שנאמר הלא כה דברי כאש נאם ה', לומר לך: מה אש אינו דולק יחיד - אף דברי תורה אין מתקיימין ביחיד. והיינו דאמר רבי יוסי בר חנינא: מאי דכתיב חרב אל הבדים ונאלו - חרב על שונאיהן של תלמידי חכמים שעוסקין בד בבד בתורה, ולא עוד אלא שמתפשין, שנאמר ונאלו, ולא עוד אלא שחוטאין: כתיב הכא ונאלו וכתוב התם אשר נואלנו ואשר חטאנו, ואיבעית אימא מהכא: נואלו שרי צען [גו'] התעו את מצרים.

בעבודות ה', מפני שרוב גופי התורה תלויין בה, דהיינו תפילה בציבור ודומיהן¹³. וגמר אומר הכתוב **קדושים תהיו** - הווי פרושים פירוש, שבפרשה זו נצטוו ישראל להיות קדושים, ויוכל האדם לטעות שהפירוש הוא **קדושים תהיו** דהיינו שאם יתבודד עצמו ויפרוש עצמו מן הציבור - יזכה אל הקדושה, לכן נתחכם רש"י ופירש קודם לזה מלמד שפרשה זו נאמרה בהקהל דהיינו שאינו זוכה אל הקדושה אלא **בְּהִקְהָל** עצמו עם הציבור מבקשי ה'. אבל מה שנצטוו להשמר מן הדברים המעכבים לעבודות ה' כנ"ל - לזה טוב התבודדות. ולזה מדייק רש"י מלמד שפרשה זו של קדושים נאמרה בהקהל - 'זו דוקא

וזהו שאיתא במדרש רבה (ויק"ר כד ט) **קדושים תהיו**, יכול כמוני - תלמוד לומר: **כי קדוש אני** - קדושתו למעלה מקדושתכם. פירוש, יכול כמוני - שהאדם ירצה להתבודד להיות ביחיד, ויסבור שעל ידי זה ישיג הקדושה העליונה, תלמוד לומר **כי קדוש אני** קדושתו למעלה מקדושתכם - שאין זה אלא בהבורא ברוך הוא לבדו, שהוא יחיד ומיוחד. אבל אם האדם ירצה להמשיך עליו קדושת הבורא ברוך הוא - אי אפשר אלא **בְּהִקְהָל יַחַד לְעַבְדוֹ וְשָׂכֵם אֶחָד**, כנ"ל

¹³ מאור ושמש בראשית פרשת וישלח: כי בָּרַב עַם הַדֶּרֶת מִלֶּךָ (משלי יד כח), וכל דבר שבקדושה יותר טוב לעשות באגודה מלעשות יחידי. אף כשיש להצדיק התבודדות ומתפלל ביחידי יוכל להרים עצמו יותר, ולעלות במעלות מעלות יותר מבהתפללו ביחד עם שאר העם, אף על פי כן יוכל להיות עליו קטרוג, ויוכל ח"ו ליפול למטה. אמנם, בְּעִשׂוֹת הַדָּבָר שֶׁבְּקִדּוּשָׁה בִּאֲגוּדָה - אֲזִי אֵין עָלַי קִטְרוּג. והא ראייה, שאף שהצדיק מתפלל ומרים עצמו בעולמות העליונים, אף על פי כן אינו יכול לומר קדושה בפחות מעשרה.